

La Bisbal, anys enrera és una de les primeres aproximacions que coneixen als anys de la Segona República i de la Guerra Civil des de l'òptica d'un micro-cosmos local, en aquest cas la Bisbal. Aquest és el seu major mèrit. I seria bo que tingués imitadors.

Joan PUIGBERT i BUSQUETS

TATE, Robert Brian

Joan Margarit i Pau, Cardenal i bisbe de Girona, traduït de l'anglès per Teresa Lloret, Barcelona, Curial 1976, 416 p.

Oportuníssim ha estat l'encàrrec de Curial a Robert Brian Tate de posar al dia el seu estudi sobre el cardenal Margarit, publicat a Anglaterra el 1954. Tate ha pogut així oferir al públic català una biografia sobre aquest personatge més treballada, que ha pogut beneficiar-se de les aportacions a la historiografia del quatre-cents català i gironí dutes a terme sobretot per Vicens i Vives i pels Sobrequés. Si un professional de la història es veurà potser obligat a assenyalar certes llacunes o una insuficiència de tractament d'alguns aspectes de la vida del cardenal de Girona, en canvi un historiador de les idees acollirà amb curiositat positiva la revisió que Tate efectua en el seu treball de les qüestions que fan referència al pensament margaritià.

Havent viscut tota la crisi catalana del s. XV, amb la guerra civil entremig (1462-1472), Margarit és un dels personatges decisius d'aquest període, i la seva condició d'home de lletres l'acosta d'una manera extraordinària al tarannà de molts humanistes italians de la seva època. Es sobretot des d'aquest punt de vista que l'estudi de Tate és particularment fructífer i lliura un grapat de conclusions que hauran de servir per a estudis posteriors sobre la figura del cardenal gironí.

Efectivament, analitzant la seva producció literària, Tate mostra com en el si de la Catalunya conformada per la mentalitat pactista, que just abans de néixer Margarit, un altre gironí eminent, Francesc Eiximenis, havia codificat magistralment en els seus tractats polítics, el cardenal-bisbe de Girona representa una excepció notable, que en fa quasi un home modern; Margarit és cessarista, defensa el poder del príncep com a base de l'edifici de l'Estat, teoritza una monarquia forta, la que es desclou al llindar de l'Edat Moderna, de manera que hom s'ha vist en cor fins i tot de presentar-lo com un precedent del Macchiavelli. Fins a quin punt aquesta mentalitat moderna lliga coherentment amb molts fets concrets de la història del personatge, que el fan aparèixer com un enyoradís del món feudal, ja és una altra qüestió, que caldria estudiar, potser, tenint en compte que Margarit,

com a home d'Església, fou en tot moment un defensor aferrissat dels seus privilegis.

Un altre dels aspectes estudiats per Tate és l'obra historiogràfica de Margarit. L'investigador anglès ha rectificat en aquesta matèria una imatge massa parcial de la mentalitat de Margarit, establerta per estudis anteriors més apassionats que rigorosos; hom havia arribat a veure en Margarit una mena d'apologista de la unió hispànica de l'estil dels qui van venir molt més tard, quan la unió d'Aragó i Castella havia adquirit ja un signe ben divers.

Els apèndixs del llibre ens posen en contacte amb fragments de les obres conegudes del cardenal gironí; presenten, a més, alguns dels problemes crítics que afecten la transmissió textual del «Paralipomenon Hispaniae», i posen a l'abast una considerable documentació sobre el personatge. Creiem que ha estat un encert la transcripció de tres peces oratòries pronunciades per Margarit a Florència, Milà i Venècia, en qualitat d'ambaixador reial, que fan molt bell costat a la coneguda rèplica a la proposició reial de les Corts barcelonines del 1454, l'única peça de l'oratòria margaritiana que fins ara s'havia divulgat.

La impressió que hom té després de la lectura del llibre de Tate és que encara hi ha força a dir i a descobrir sobre un personatge que en la seva qualitat d'home polític, d'escriptor i d'home d'Església va tenir un relleu i una força singulars. Per això creiem que seria convenient que aquells a qui pertoqui prenguessin les mesures oportunes per tal de publicar com més aviat millor la biografia de Margarit escrita per Santiago Sobrequés i Vidal. Caldria, d'altra banda, que algú es preocupés de posar a l'abast del lector d'avui les obres conegudes de Margarit mitjançant una edició ben anotada, sense perjudici de les altres peces que investigacions posteriors, no en dubtem, sabran exhumar. Aquesta seria la millor reacció catalana al treball notable de l'investigador anglès que ha redactat amb encert una pàgina important de la història d'un personatge tan vinculat a la ciutat de Girona.

Jaume de PUIG i OLIVER

SIMON DIAZ, José

Bibliografía regional y local de España. I, Impresos localizados (Siglos XV-XVII). Cuadernos bibliográficos, XXXIII. Madrid, CSIC, 1976.

El profesor Simón Díaz prosigue con este libro su incansable labor en pro de una adecuada catalogación, inventariación y racionalización de nuestro tesoro bibliográfico. Con éste un nuevo libro-herramienta viene a sumarse a los muchos que nos ha ofrecido Simón Díaz a lo largo de su dilatada vida académica.